

ВОЛОВЕНКО Ірина

ГРАМАТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНИХ ПОЛІТИЧНИХ ТЕКСТІВ

Основними завданнями політичного тексту є інформування, переконання та спонування (мобілізація) до дії (голосування). Але насамперед основне завдання – привернути увагу адресата. Оскільки лише після реалізації цього завдання можливо виконати інші. Саме тому політичні тексти містять як емоційну, так і змістову складові, які дозволяють апелювати не лише до логіки, а й до почуттів. Для цього політичні оратори використовують такі граматичні засоби, як прямі та вторинні форми займенників та дієслів, синтаксична анафора, синтаксична епіфора, синтаксична епанефора, антитеза, парцеляція, риторичне запитання.

Використання ораторами прямого звернення та вторинних форм займенників та дієслів полягає у використанні форм першої особи множини замість першої або третьої особи однини, що сприяє об'єднанню оратора й адресата.

Синтаксична анафора. Фігури експресивного синтаксису передусім ґрунтуються на різноманітних повторах лексичних і граматичних одиниць. На думку дослідників, «повтор у політичному дискурсі постає в стилістично спрямованому плані, допомагає вести напружений монолог, передає схвильованість мовлення, спонукає до дій тощо» [2, С. 262]. Специфікою повтору як прийому експресивного синтаксису вважаємо його синкретичність: з одного боку, повтор репрезентує тотожні лексичні або граматичні мовні одиниці, а з іншого – утворює своєрідний ритмічний малюнок і внутрішню симетрію тексту. Зважаючи на це, поширеним є анафоричний лексичний повтор однієї лексеми або групи слів [4, С. 316].

Анафору можуть використовувати як у суміжних реченнях, так і в межах однієї поліпредикативної конструкції. Цей прийом структурує суміжні реченнєві конструкції.

Синтаксична епіфора. Повторення тотожних лексем або слів/синтаксем наприкінці суміжних предикативних конструкцій.

Синтаксична епанефора. Поєднання обох синтаксичних фігур – анафори та епіфори (подвійний повтор, якого досягають за допомогою єдиного початку та єдиного кінця суміжних синтаксичних конструкцій).

Повторення словосполучення, лексеми або слів, якими оратор закінчує попередній вислів, на початку наступного вислову створює ефект хезитації [4]: «хезитація (грец. *hesitation* – коливання, затинання) – різновид паузи, викликаний обдумуванням можливих варіантів проведення мовлення, пошуком потрібного елемента мовного коду, перебудовою структури повідомлення в процесах вербалізації тощо». Хезитативні паузи можуть виникати як на межі речень, синтагм, так і всередині них [1, С. 342].

Антитеза полягає у зіставленні протилежних думок або образів для посилення враження їх відмінності, протиставлення та ґрунтується на семантичних протиставленнях, насамперед виражених через антоніми.

Парцеляція. Дослідники перш за все розуміють під цим явищем розділення речення на кілька самостійних висловлень, інтонаційно та графічно відокремлених, проте єдиних за змістом. Водночас парцеляцію визначають і як стилістичну фігуру. Парцеляція – це «стилістична фігура, що ґрунтується на розділенні речень на відрізки з метою увиразнення, експресивності, динамізму мовлення» [3, С. 449]. Парцеляція виконує функції динамізації, акцентуації, увиразнення, експресивізації певного фрагмента висловлення. У низці досліджень, присвячених особливостям вербалізації емоцій, стверджується, що парцеляція може бути виразником різних емоційних станів [5, С. 295]. В аналізованих нами мовленнєвих контекстах парцеляція виступає виразником різних емоцій, зокрема сподівання/оптимізму, презирства, незадоволення/гніву, роздратування.

Риторичне питання. Риторичні питання у політичних текстах використовують як прийом відтворення діалогу з уявним адресатом. Риторичне питання створює ілюзію діалогу, що начебто відбувається за участі адресата й адресанта.

Отже, політичні оратори для привернення уваги електорату використовують такі граматичні засоби, як прями та вторинні форми займенників та дієслів, синтаксична анафора, синтаксична епіфора, синтаксична епанора, антитеза, парцеляція, риторичне запитання.

Література

1. Бацевич Ф. С. (2004). Основи комунікативної лінгвістики. Київ: Видавничий центр «Академія». 344.
2. Вінтонів М. О., Вінтонів Т. М., Мала Ю. В. (2018). Синтаксичні засоби експресивізації в українському політичному дискурсі. Вінниця: ТОВ «ТВОРИ», 336.
3. Селіванова О. О. (2006). Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. Полтава: Довкілля-К. 716.
4. Кондратенко Н. В. (2022). Експресивний синтаксис у президентському дискурсі Володимира Зеленського. *Записки з українського мовознавства. Збірник наукових праць*. 29. DOI: <https://doi.org/10.18524/2414-0627.2022.29.262417>
5. Станко Д. В. (2020). Стилістичні фігури як засіб вираження емоцій у газетно-публіцистичному тексті. *Записки з романо-германської філології*. 1 (44). DOI: [https://doi.org/10.18524/2307-4604.2020.1\(44\).211022](https://doi.org/10.18524/2307-4604.2020.1(44).211022)

**Ministry of Education
and Science of Ukraine**

**National University of Life
and Environmental Sciences of
Ukraine**

**Faculty of Humanities
and Pedagogy**

**Uniwersytet
Pomorski
w Słupsku**

**Дипломатична
академія
України**

**University of
Reading**

**NATIONAL UNIVERSITY OF LIFE
AND ENVIRONMENTAL SCIENCES OF UKRAINE
Faculty of Humanities and Pedagogy
Department of Philosophy and International Communication**

**INTERNATIONAL AND INTERCULTURAL COMMUNICATION
IN SHAPING UKRAINE'S IMAGE:
DEVELOPMENT STRATEGIES**

**MATERIALS
OF THE INTERNATIONAL
SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE**

May 01, 2025

Kyiv

Міжнародна і міжкультурна комунікація у формуванні іміджу України: стратегії розвитку: зб. матеріалів Міжнародної наук.-практ. конф. Київ, 01 травня, 2025 р. Київ: Міленіум, 2025. 178с.

Збірник укладено за матеріалами Міжнародної науково-практичної конференції «Міжнародна і міжкультурна комунікація у формуванні іміджу України: стратегії розвитку», що її провела кафедра філософії та міжнародної комунікації гуманітарно-педагогічного факультету Національного університету біоресурсів і природокористування України. Наповнення рубрик синхронізовано з основними напрямками роботи конференції.

Видання розраховано на науковців, викладачів, аспірантів, студентів.

The collection is compiled on materials of the International scientific and practice conference «International and intercultural communication in shaping Ukraine's image: development strategies» a held by the Department of Philosophy and International Communication of the Faculty of Humanities and Pedagogy of the National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine. All the materials are synchronized with the guidelines of the conference.

Forscientists, lecturers, postgraduates, students.

Редакційна колегія:

Шинкарук В.Д., д-р філ. наук, проф. (голова); Балалаєва О. Ю., канд. пед. наук, доц., Вакулик І.І., канд. філ. наук, доц.; Культенко В.П., канд. філос. наук, доц., Лаута О.Д., канд. філос. наук, доц., Савицька І.М., канд. філос. наук, доц., Христюк С.Б., канд. іст. наук, доц.

Схвалено до друку на засіданні вченої ради
гуманітарно-педагогічного факультету, протокол № 9 від 17.04.2025

Тези подано в авторській редакції.

Автори тез відповідають за достовірність викладеного матеріалу,
за правильне цитування джерел, покликання на них і засвідчують відсутність плагіату.

Передруковувати опубліковані в збірнику матеріали
дозволяється тільки за згодою авторів.

© НУБіП України, 2025
© Автори, 2025